

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet (TELMA)

Sisältö

1. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus	2
Koulutuksen nimi ja lainsäädäntö	2
Koulutuksen kohderyhmä	2
Koulutuksen tavoite ja tehtävä	2
Koulutuksen muodostuminen	2
Koulutuksen toteuttaminen	3
2. Koulutuksen arvoperusta	4
3. Koulutuksen muodostuminen	5
4. Koulutuksen järjestäminen	6
5. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma	7
6 Ohjaus, erityinen tuki ja opiskeluhoito	8
6.1. Ohjaus ja erityinen tuki	8
6.2. Opiskeluhoito	8
7. Osaamisen arviointi	10
8. Koulutuksen osat	11
9. Suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta	12

12.5.2026

1. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus

Koulutuksen nimi ja lainsäädäntö

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen tutkintoon johtamaton valmentava koulutus. Koulutus antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta. ([531/2017, 7 §](#)).

Oppivelvollisuuslain mukaan oppivelvollisuutta voi suorittaa perusopetuksen suorittamisen jälkeen ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa ([1214/2020, 4 §](#)).

Koulutuksen kohderyhmä

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on tarkoitettu henkilöille, joilla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen valmentavan koulutuksen jälkeen. Koulutus toteutetaan aina erityisopetuksena, ja opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ([HE 39/2017, s.15](#)). Koulutus on oppivelvollisuuden suorittamismuoto niille vaikeasti vammaisille opiskelijoille, joilla ei ole valmiuksia tutkintotavoitteisen koulutuksen suorittamiseen ([HE 173/2020, 7 Säännöskohtaiset perustelut, 2. luku, 4 §](#)).

Koulutuksen tavoite ja tehtävä

Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija löytää työn ja toimeentulon, asumisen, vapaa-ajan ja palvelujen osalta ratkaisun hyvään ja valmiuksiensa mukaiseen itsenäiseen elämään. Koulutuksessa vahvistetaan opiskelijoiden osallisuutta, omatoimisuutta, itsenäisen elämän taitoja ja työelämävalmiuksia henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti. Opiskelija tutustuu valmiuksiensa mukaisesti työelämään ja löytää itselleen sopivia tapoja osallistua siihen.

Koulutuksen muodostuminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus muodostuu koulutuksen osista ([531/2017, 14 §](#)). Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle. Koulutuksen perusteissa määrätään koulutuksen muodostuminen pakollisista ja valinnaisista koulutuksen osista, koulutuksen osien laajuus osaamispisteinä, koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi ([531/2017, 16 §](#)). Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus muodostuu valinnaisista koulutuksen osista ([VnA 673/2017, § 5](#)).

12.5.2026

Koulutuksen toteuttaminen

Koulutus toteutetaan erityisopetuksena. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan koulutuksen yksilöllistä toteutusta ohjaava henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma ([531/2017 44 §](#)).

Koulutus voidaan toteuttaa hyvin yksilöllisesti laajan valinnaisuuden vuoksi. Yksilöllisyys ja koulutuksen sisällöllinen joustavuus korostavat ohjauksen merkitystä ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman toimivuutta. Koulutuksen aikana opiskelija osallistuu yksilöllisen jatkosuunnitelman laatimiseen.

12.5.2026

2. Koulutuksen arvoperusta

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen arvoperusta rakentuu ihmisyydelle, jokaiselle kuuluvalle ihmisarvolle ja oikeudelle hyvään elämään. Koulutusta ohjaavat yhdenvertaisuus, tasa-arvo, moninaisuus, osallisuus sekä itsemääräämisoikeus. Opiskelijan ainutlaatuisuus ja oikeus tulla kohdatuksi yksilönä ovat koulutuksen keskeisiä lähtökohtia.

Koulutus korostaa opiskelijan yksilöllisyyttä ja omia tavoitteita sekä tukee yhteisöllisyyttä ja kuulumista erilaisiin yhteisöihin. Opiskelija kohdataan aktiivisena toimijana ja oman elämänsä asiantuntijana, jota tuetaan ja ohjataan ottamaan vastuuta opiskelustaan, hyvinvoinnistaan ja ihmisenä kasvamisestaan omista lähtökohdistaan käsin. Opiskelijalla on oikeus hyvään opetukseen ja arvostavaan vuorovaikutukseen.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen osallistuvilla opiskelijoilla on yhdenvertainen oikeus opetukseen, ohjaukseen ja oppimiseen. Koulutus edistää opiskelijoiden osallisuutta sekä taitoja hyvään elämään ja jatkuvaan oppimiseen.

Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia, saavutettavia ja opiskelijoiden erilaiset tarpeet huomioon ottavia. Fyysinen esteettömyys, sosiaalisesti osallistava toimintakulttuuri sekä teknologian, digitaalisten ympäristöjen ja palvelujen saavutettavuus tukevat opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua koulutukseen.

Koulutus tukee opiskelijoiden valmiuksia kestävään elämäntapaan ja vastuulliseen toimintaan omassa arjessaan, yhteisöissään ja yhteiskunnassa. Kestävä elämä on osa opiskelijan hyvää elämää, osallisuutta ja tulevaisuuden toimijuutta.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan pohjalta.

Lyhyt määrittely (eivät tule lopulliseen koulutuksen perusteeseen):

Yhdenvertaisuus: *yhdenvertainen kohtelu lain edessä* ([Kotus](#))

Tasa-arvo: *naisten ja miesten tasa-arvo* ([Kotus](#))

Moninaisuus: *käsitysten, kielten, uskontojen moninaisuus* ([Kotus](#))

Itsemääräämisoikeus: *oikeus itse päättää asioistaan* ([Kotus](#))

Fyysinen esteettömyys: *esteetön kulku, ympäristö, jossa ei ole liikunta- yms. esteitä.* ([Kotus](#))

Sosiaalisesti osallistava toimintakulttuuri: *osallisena oleminen* ([Kotus](#)), *organisaation arvot ja toimintakulttuuri* ([Kotus](#))

Teknologian saavutettavuus: *palveluiden, laitteiden ja sisällön suunnittelua vammaisten tai erityisryhmien, helposti käytettävissä esimerkiksi apuvälineillä* ([SelkoDigital](#))

Digitaalisten ympäristöjen saavutettavuus: *digitaali- ja tietotekniikan laajamittainen käyttöönotto ja hyödyntäminen* ([Kotus](#))

Kestävä elämäntapa: *huomioi ympäristön, talouden ja sosiaalisen kestävyys arjessa ja opiskelussa* ([Ympäristöministeriö](#))

12.5.2026

3 Koulutuksen muodostuminen

HUOM! Luku tulee koulutuksen järjestäjiltä.

LUONNOS

12.5.2026

4 Koulutuksen järjestäminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus järjestetään vaativan erityisen koulutuksena ([531/2017, 65 §](#)). Koulutuksen järjestäjä päättää vaativan erityisen tuen järjestämisestä ([531/2017, 67 §](#)). Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä.

LUONNOS

12.5.2026

5 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä, ja suoritus aika on 1–3 vuotta. Suoritus aika määritellään henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa opiskelijan tavoitteiden ja valmiuksien mukaisesti. Päätös koulutuksen suoritusajasta tehdään koulutuksen alussa, ja sitä voidaan tarvittaessa muuttaa koko koulutuksen ajan.

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma ohjaa koulutuksen toteutusta, sisältöjä ja tavoitteita sekä ohjaus- ja tukitoimia. Suunnitelma sisältää tiedot opiskelijan osaamistavoitteista, oppimisympäristöistä, koulutuksen ajoituksesta sekä ohjauksen ja tuen järjestelyistä. Koulutuksen osat ja osaamistavoitteet valitaan opiskelijalle yksilöllisesti koulutuksen perusteiden mukaisesti. Osaamistavoitteita voidaan tarkentaa tai muuttaa koulutuksen aikana opiskelijan valmiuksien ja tuen tarpeiden mukaisesti. Muutokset kirjataan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnasta ja päivittämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä. Suunnitelma laaditaan ja päivitetään yhteistyössä opiskelijan kanssa. Siihen osallistuvat myös koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai opinto-ohjaaja ja tarvittaessa opiskelijan lähiverkosto. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella edustajalla on mahdollisuus osallistua laadintaan ja päivittämiseen.

Koulutus suunnitellaan ja toteutetaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opiskelijan yksilölliset valmiudet ja tuen tarpeet huomioiden. Opiskelijan osallisuus ja toimijuus ovat keskeisiä. Opiskelija osallistuu koulutuksensa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin omien valmiuksiensa mukaisesti. Toteutusta voidaan muuttaa opiskelijan elämäntilanteen tai tuen tarpeiden muuttuessa. Muutokset kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

12.5.2026

6 Ohjaus, erityinen tuki ja opiskeluhoolto

6.1. Ohjaus ja erityinen tuki

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus saada ohjausta ja tukea opintojensa suunnitteluun, toteuttamiseen ja etenemiseen. Ohjauksen ja tuen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan valmiuksia hänelle soveltuvaan työhön ja itsenäiseen elämään.

Ohjauksessa ja tuessa huomioidaan opiskelijan osallisuus ja toimijuus. Opiskelija osallistuu itseään koskevien asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon omien valmiuksiensa mukaisesti.

Opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet suunnitellaan yksilöllisesti ja kirjataan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Erityisen tuen tarve, suunnitellut tukitoimet ja erityisjärjestelyt kirjataan koulutuksen osittain.

Vaativa erityinen tuki on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä pedagogista tukea. Tuki toteutuu opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti osana opetusta ja ohjausta sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Tuen avulla vahvistetaan opiskelijan työskentelytaitoja, hyvinvointia ja osallisuutta erilaisissa toimintaympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa. Tuki voi sisältää muun muassa oppimista ja kommunikaatiota tukevia ratkaisuja, ohjausta sekä oppimisympäristön mukauttamista opiskelijan tarpeiden mukaisesti.

Opiskelijan tuen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä opiskelijan lähiverkoston sekä tarvittavien palveluiden ja muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön tavoitteena on varmistaa opiskelijan kokonaisvaltainen tuki ja tuen jatkuvuus koulutuksen päättyessä. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös vammaispalvelujen kanssa opiskelijan yksilöllisten tuen tarpeiden mukaisesti.

6.2. Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä ([1287/2013, 3 §](#)).

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää ([1287/2013, 9 §](#)).

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla opiskeluhoollon toteuttamista varten opiskeluhooltosuunnitelma ([1287/2013, 13 a §](#)). Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa noudatetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaa.

Opiskeluhooltoja toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhooltoja, ja sen tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia, oppimista, osallisuutta ja turvallista

12.5.2026

oppimisympäristöä ([1287/2013, 4 §](#)). Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat opiskeluhooltopalvelut sekä monialainen yhteistyö opiskelijan tuen tarpeiden mukaisesti ([1287/2013, 5 §](#)).

Opiskeluhooltoja toteutetaan monialaisena yhteistyönä koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen kanssa. Opiskeluhoollissa huomioidaan opiskelijan yksilölliset tarpeet sekä tuetaan hänen hyvinvointiaan ja osallisuuttaan.

12.5.2026

7. Osaamisen arviointi

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa osaamisen arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisiin osaamistavoitteisiin, jotka on määritelty henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa ([531/2017, 44 §](#)).

Osaamista arvioidaan suhteessa opiskelijalle valittuihin koulutuksen osiin, osaamistavoitteisiin ja yksilöllisiin tavoitteisiin. Arvioinnin keskeisenä lähtökohtana ovat opiskelijan edistyminen, vahvuudet, osallisuus sekä toiminta erilaisissa oppimis- ja arjen tilanteissa. Opiskelija osallistuu oman osaamisensa arviointiin valmiuksiensa mukaisesti.

Osaamisen arviointi on sanallista. Arvioinnissa kuvataan, miten opiskelija on edistynyt suhteessa hänelle asetettuihin osaamistavoitteisiin. Arvioinnissa hyödynnetään monipuolista tietoa opiskelijan osallisuudesta, toiminnasta, edistymisestä ja osaamisesta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Opiskelijalla on koulutuksen aikana oikeus säännölliseen palautteeseen osaamisensa kehittymisestä.

12.5.2026

8. Koulutuksen osat

HUOM! Luku tulee koulutuksen järjestäjiltä.

LUONNOS

12.5.2026

9. Suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta

Koulutuksen järjestäjä päättää työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen toteuttamisesta koulutuksen perusteiden mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjä voi laatia suunnitelman koulutuksen toteuttamisesta. Suunnitelmassa voidaan kuvata koulutuksen järjestämisen keskeisiä periaatteita, oppimisympäristöjä ja pedagogisia ratkaisuja sekä opiskelijoiden ohjauksen, tuen ja osallisuuden toteuttamista.

Lisäksi suunnitelmassa voidaan kuvata opiskelijoiden valmiuksien vahvistamisen, oppimisen ja osaamisen arvioinnin keskeisiä menettelyjä sekä koulutuksen järjestäjän tarjoamia valinnaisia koulutuksen osia.